

Sanctioneren of activeren, dat is geen keuze

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard op 19/9/2017)

Volgens SP.A-voorzitter John Crombez en het ABVV had de regering besloten om de pensioenopbouw van werkloze vijftigplussers te laten terug-vallen op een minimumbedrag, waardoor een vijftigplusser die zijn baan verloor makkelijk 150 euro per maand pensioen kon verliezen. Een voorbeeld dat er stevig inhakte, zeker toen minister van Werk Kris Peeters (CD&V) daarna in De Ochtend kwam vertellen dat slechts 3,8 procent van de werkloze vijftigplussers aan een nieuwe job zou raken.

Na een week onduidelijkheid en welles-nietesspelletjes hebben Wouter Beke (CD&V) en Gwendolyn Rutten (Open VLD) klaarheid gebracht: aan het pensioen van een langdurige werkloze vijftigplusser wordt niet geraakt. N-VA-voorzitter Bart De Wever verklaarde dan weer dat het dossier pas later op tafel zal komen. De pen-sioensaga wordt vervolgd.

Laten we naar de kern van de zaak gaan om de problematiek beter te begrijpen. Volgens de Studiecommissie voor de Vergrijzing zullen de uitgaven in de sociale zekerheid door de vergrijzing tegen 2040 met 3,2 procent van het bbp toenemen. Als je weet dat dit cijfer al rekening houdt met de verhoging van de pensioenleeftijd met twee jaar, en de regering er nu al niet in slaagt om slechts een fractie daarvan te besparen op de begroting, dan is dit bijzonder zorgwekkend.

Het slechte nieuws is dat zelfs de prognoses van de Studiecommissie zeer rooskleurig zijn. Zo veronderstelt ze bij de berekeningen dat de prijzen van gezondheids- en ouderenzorg niet meer zullen stijgen dan de inflatie, de jaarlijkse productiviteitstoename veel hoger zal zijn dan de -decennia voor de crisis uitbrak, en de werkloosheid lager dan ooit tevoren zal zijn. En dat allemaal zonder extra beleidskosten om dit te realiseren. Goede argumenten voor die uitgangspunten zijn er niet.

Uit eigen berekeningen blijkt dat de meerkosten door de vergrijzing bij meer realistische veronderstellingen makkelijk het dubbele bedragen. Hoe dan ook, zelfs de prognoses van de Studiecommissie kunnen niet opgevangen worden met alleen maar besparingen in de overheidsuitgaven of nieuwe belastingen. Bij constant beleid dreigt de sociale zekerheid zelf serieus in de problemen te komen.

Het goede nieuws is dat een oplossing mogelijk is. In vergelijking met andere landen bengelen we aan het staartje qua werkgelegenheidsgraad, en dit vooral aan het einde van de loopbaan. Een inhaal-beweging naar het niveau van de Scandinavische landen zou een flinke slok op de besparingsborrel schelen. Het is een zespuntenmatch voor de begroting: er moeten niet alleen minder uitkeringen betaald worden, de extra tewerkstelling levert vooral meer belastinginkomsten op. De regering heeft gelijk dat ze het eindeloopbaanprobleem wil aanpakken.

De strategie is nu bijgesteld. Het nieuwe leidmotief is 'vijftigplussers niet sanctioneren, maar activeren'. De slogan is mooi, maar zal in praktijk niet werken. Het een kan niet zonder het ander. Laten we eerst de 3,8 procent van Peeters relativeren. Hij heeft het immers over alle werkloze vijftigplussers (ook langdurige) die binnen een maand een job vinden. Uit cijfers van de VDAB blijkt bijvoorbeeld dat van iedereen die tussen 50 en 55 jaar werkloos wordt, een jaar later toch al 45,6 procent opnieuw aan de slag is. Dat is weliswaar nog steeds laag in vergelijking met andere landen, maar dit is net mede het gevolg van het feit dat er weinig prikkels zijn om opnieuw aan de slag te gaan, als je bij jobverlies dezelfde pensioenrechten blijft opbouwen als een werkende.

We bekijken het eindeloopbaan-probleem te veel vanuit de vraagzijde van de arbeidsmarkt, namelijk werknemers die niet geschikt, te oud of te duur worden bevonden door bedrijven. Dat is deels waar, maar de aanbodzijde van de arbeidsmarkt is minstens zo belangrijk. Heel veel werknemers verlaten

zelf vervroegd de arbeidsmarkt omdat het financieel weinig aantrekkelijk is om te blijven werken of elders aan de slag te gaan. Waarom je nog enkele jaren afbeulen als dat geen hoger pensioen oplevert? De keuze is soms snel gemaakt, alle activeringsbeleid ten spijt.

Een activeringsbeleid is cruciaal, maar zal pas efficiënt zijn als er ook een sanctie- of beloningsbeleid aan gekoppeld wordt. Omgekeerd zijn sancties asociaal als er geen doorgedreven activeringsbeleid tegenover staat. Dit is de beleidsmix die Scandinavische welvaartsstaten voeren. Met succes, want op het einde van de rit verliest er daardoor bijna niemand pensioen en is er meer ruimte in de sociale zekerheid om diegenen te helpen die toch in de problemen komen. Vijftigplussers sanctioneren of activeren is geen keuze. Het zijn twee kanten van dezelfde medaille.